

УДК 130.122: 37.013

Медіа-освіта як система забезпечення здоров'я особистості у медійно-інформаційному просторі

Є.М. ВЕЛИКОДНА

Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, м.Дніпропетровськ, Україна, E-mail: ippoj@mail.ru

Авторське резюме

Основною метою статті є розкриття проблеми збереження здоров'я та гарантування безпеки людини у медійно-інформаційному освітньому просторі. Медіа-освіта як система формування цінностей в умовах становлення медійно-інформаційного освітнього простору орієнтована на забезпечення розвивальної та захисної функцій у їх тісній взаємозалежності. Розвивальна спрямована на створення умов для духовного розвитку суб'єктів освіти, стимулювання позитивних змін у їхньому особистісному розвитку. Захисна спрямована на підвищення рівня соціальної захищеності суб'єктів освіти в умовах деструктивних тенденцій у суспільстві, на нейтралізацію впливу негативних факторів медіа. Найбільш важливою складовою медіа-освіти у контексті забезпечення здоров'я особистості є формування ціннісних орієнтирів освітньої діяльності як основи духовного здоров'я. З'ясовано, що конструктивне використання сенсоутворюючого впливу медійно-інформаційного простору визначає пріоритетне становище медіа-освіти як чинника забезпечення духовного здоров'я особистості. Формування духовного здоров'я пов'язане з свідомим прилученням до певної системи поглядів на світ. Відповідно медіа-освіта орієнтується не на трансляцію готових «моральних абсолютів», а на моделювання певних ситуацій, у яких в особистості виникає необхідність самовизначення стосовно основних цінностей і принципів реалізації цих цінностей у житті.

Ключові слова: філософія освіти, медіа-освіта, медіа-культура, духовне здоров'я.

Media education as a system of health personalities software in media-information space

YE.M. VELYKODNA

Dnepropetrovsk regional Institute of postgraduate pedagogical education, Dnepropetrovsk, Ukraine, E-mail: ippoj@mail.ru

Abstract

The main purpose of the article is to outline the problems of health and human security in the media-information education space. Media education as a system of values formation under conditions of medial - information educational environment focused on developing and providing protective functions in their close interdependence. Training is aimed at creating conditions for the development of spiritual subjects of education, promotion of positive changes in their personal development. Protective aimed at improving the social protection of business education in the destructive tendencies in society, to neutralize the impact of negative factors media. The most important part of media education in the context of ensuring the health of the individual is the formation of values education activity as the basis of spiritual health. It is shown that meaningful use sens formative influence of media-information space determines the priority position of media education as a factor in providing mental health of the individual. Formation of mental health is associated with the conscious assimilation of certain belief systems of the world. According media education focuses not on broadcast ready «moral absolutes», and the simulation of specific situations in which the individual is necessary to self-determination regarding fundamental values and principles of implementing these values in life.

Keywords: philosophy of education, media education, media culture, spiritual health.

Постановка проблеми. Забезпечення здоров'я особистості у медійно-інформаційному просторі в умовах відсутності можливості установлення жорсткого контролю над змістом інформаційних потоків з необхідністю носить пізнавально-освітній характер. При цьому мова йде не просто про розробку та впровадження спеціалізованих освітніх програм і проєктів, а про надання усього освітньому процесу спрямованості на забезпечення здатності особистості до безпечної та здоров'язберігаючої діяльності у медійно-інформаційному просторі.

На сьогодні механізм трансформації освітньої діяльності у медійно-освітню з орієнтацією

на розвиток та забезпечення здоров'я особистості формується у межах такого напряму, як медіа-освіта. Медіа-освіта переживає процес соціальної та когнітивної інституціоналізації як галузь знання, а тому існує дуже багато підходів до її розуміння. Однак для нашого дослідження найбільш доцільним є аналіз медіа-освіти під кутом зору забезпечення здоров'язберігаючої спрямованості процесу інтеграції освітнього та медійно-інформаційного просторів.

Аналіз досліджень і публікацій. Потенціал медіа-освіти у контексті розвитку особистості інформаційного суспільства досліджується у роботах Б.Архипова, А.Веряєва, Н.Рустамової,

Г.Селевка та інших вітчизняних і зарубіжних фахівців. Загалом утвердилася думка про вирішальну роль медіа-освіти як механізму адаптації особистості до специфічних умов буття та навчання в умовах формування медійно-інформаційного освітнього простору. Однак проблеми забезпечення здоров'я його суб'єктів залишаються поза увагою більшості дослідників.

Метою дослідження є визначення потенціальних можливостей медіа-освіти як механізму забезпечення здоров'я особистості у медійно-інформаційному просторі.

Виклад основного матеріалу. Розвиток медіа-освіти обумовлений загальноцивілізаційними змінами, пов'язаними зі становленням медійно-інформаційного простору буття людини XXI ст. Сьогодні приходить нове покоління, яке у процесі власних соціалізації та навчання звертається до нового медійного ресурсу - Інтернету, і за допомогою цього віртуального світу намагається усвідомити своє місце у суспільстві. Враховуючи це, починаючи з 60-х років XX століття, ЮНЕСКО активно підтримує й просуває в усьому світі концепцію медіа-освіти. Поняття «медіа-освіта» уперше було розкрито у матеріалах ЮНЕСКО в 70-і роки XX століття. Відзначимо, що перша навчальна програма з медіа-освіти була складена ще у 1959 році для школярів XI класів М. Маклюеном у Канаді [2, с. 228].

Фахівці також акцентують прямий зв'язок становлення медіа-освіти та розвитку інформаційного суспільства і відповідно потреб адаптації людей до нового середовища соціалізації та буття. Як вказує відомий фахівець у галузі медіа-освіти Б. Архипов, «система шкільної освіти має адекватно реагувати на зміни, що відбуваються у суспільстві, тобто готувати людину до життя в умовах наступаючого інформаційного суспільства. А від відповідального за долю своєї країни громадянина в умовах демократичного суспільства потрібне вміння сформувати свою точку зору на основні питання життя свого та суспільства, протистояти ї у той ж час уміти отримувати користь із величезного потоку суперечливої інформації» [1, с. 334].

Проблема збереження здоров'я та гарантування безпеки людини з самого початку були центральними у медіа-освіті. «У результаті неправильного використання медій та медіа-продуктів з'явилася девіація у суспільстві. Різні сфери освіти й виховання намагалися розв'язати цю проблему. Так з'явився новий напрямок у педагогіці – медіа-освіта», - вказує дослідниця Н. Рустамова. Основні завдання медіа-освіти: підготувати нове покоління до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприйняття різної інформації, навчити людину розуміти її, усвідомлювати наслідки її впливу на психіку і на всі інші аспекти здоров'я людини [4, с.262].

Система освіти досить довго не ставила перед собою ціль підготовки підростаючих поколінь до взаємодії з мас-медіа. Проте у нинішніх умо-

вах оволодіння людиною вмінням використовувати той потенціал, який вони несуть, набуває вирішального значення. На зміну ігноруванню проблеми «людина та медіа» прийшло її усвідомлення. Виникла необхідність формувати у особистості вміння замислюватися над причинно-наслідковим зв'язком фактів, які продукують засоби масової інформації, замислюватися над розумінням їх природи, розбудовувати індивідуальне, аналітичне, критичне мислення, знижуючи маніпулятивний вплив медіа на свідомість людини. Нарівні із цим завданням не менш важливо використовувати й освітній потенціал засобів масових комунікацій, активізуючи через вивчення медіа творчі здібності, індивідуальне мислення тощо.

У цьому контексті найбільшого значення набуває медіа-освіта як чинник формування гуманоцентричних цінностей особистості і забезпечення її духовного здоров'я. Інтегрованою категорією, у межах якої розробляється медіа-освітня проблематика здоров'я особистості, є інформаційно-медійна безпека. Остання у медіа-освіті акцентується ще й тому, що в сучасному суспільстві механізмів ефективного соціального контролю над інформаційно-медійним простором стає все менше в міру розвитку все нових інформаційних технологічних засобів. Відтак інформаційно-медійна безпека стає передусім не контрольно-технологічною, а медіа-освітньою проблемою.

Саме важливість проблематики, пов'язаної із забезпеченням здоров'я та безпечного розвитку людини у медійно-інформаційному просторі визначила радикальне зростання ролі медіа-освіти на початку XXI ст. «Незважаючи на піввіковий строк медіа-освіти, реально вона починає працювати тільки зараз, при цьому якісно трансформуючись у порівнянні з попередніми роками», - акцентує дослідник [2, с. 228]. Медіа-освіта як наука почала складатися наприкінці XX століття, вона перебуває на самому початку свого шляху, тому її досягнення виглядають порівняно скромними. Соціальна інституціоналізація на пострадянському просторі відноситься до початку XXI ст. Незавершеність процесів когнітивної інституціоналізації зумовлює те, що стосовно предмета медіа-освіти існують різні точки зору як окремих дослідників, так і організацій. Проте у всіх визначеннях медіа-освіта прямо пов'язується з розвитком особистості. У деяких визначеннях містяться прямі вказівки не лише на розвиток особистості, а й на забезпечення її здоров'я та безпеки. Так, один з вітчизняних фундаторів медіа-освіти Г. Селевка розглядає медіа-освіту як «вивчення закономірностей масової комунікації з метою формування захисних механізмів від маніпулювання свідомістю в сучасних інформаційних умовах» [5, с. 128].

На сьогодні медіа-освіта з відносно вузької галузі педагогічного знання трансформується у

системний когнітивний феномен, у межах якого по суті інтегруються основні риси філософського розуміння сучасної освіти. Виходячи з такого розуміння, медіа-освіта може розглядатися як певна система, яка програмує розвиток усієї освіти в умовах її інтеграції з медійно-інформаційним простором, і відтак створення системи медіа-освіти є процесом достатньо складним і тривалим. Відсутність системної медіа-освіти у вітчизняній освіті, і у той же час дуже тісна взаємодія освітніх суб'єктів і мас-медіа, приводить до висновку, що на практиці самоосвіта, саморозвиток в області медіа є нормою для сучасних дітей, що і є джерелом загроз для їхнього фізичного, психічного та духовного здоров'я. Накопичений практичний досвід не може реалізуватися підлітками без науково обґрунтованого медіа-освітнього впливу. Для сучасної молоді люди не очевидна необхідність навичок сприйняття інформації, вміння правильно розуміти значення аудіовізуальних образів і, як наслідок, більш компетентно й вільно поводитися з інформаційними потоками й орієнтуватися в них. Усе це здатна забезпечити медіа-освіта. Вона ставить у центр особистість і починається з опори на існуючі у неї медійні знання та досвід.

Медіа-освіта не прагне ізолювати молодих людей від впливу медіа, і, таким чином, орієнтувати їх на «кращі зразки», але дає можливість їм приймати обґрунтовані рішення щодо власного захисту в медійно-інформаційному просторі. У цьому контексті медіа-освіта бачиться не тільки формою захисту й забезпечення здоров'я, але й способом підготовки особистості до самостійного забезпечення власних безпеки та здоров'я у вказаному просторі.

Медіа-освіта навчає індивідів інтерпретувати й створювати повідомлення, вибирати найбільш підходящі для комунікації медіа. Вона також дозволяє людям здійснювати їхнє право на свободу самовираження й інформацію, що не тільки сприяє особистісному розвитку, але також збільшує соціальну участь. Результатом медіа-освіти стає підвищення рівня медіа-культури особистості та суспільства. Певний рівень медіа-культури впливає на підвищення рівня медіа-освіти і навпаки. Підвищення рівнів сформованості медіа-освіти та медіа-культури відбувається синхронно.

Очевидно, проблема розвитку медіа-освіти, медіа-культури у контексті захисту людини та її здоров'я від негативного впливу медійно-інформаційного простору все більше актуалізується. Як і інші дослідники, ми вважаємо, що у ситуації інформаційного забруднення соціокультурного простору, неупорядкованого, несистематизованого потоку інформації, що обрушується на людину, її внутрішній світ зазнає самокоригування і навколишня реальність все більшою мірою стає віртуальною, набуває штучного та викривленого характеру. У цьому зв'язку необхідно вибрати таку стратегію, щоб прірва між

медіа - і освітнім просторами не збільшувалася, додалася їхня роз'єднаність. У силу розширення впливу й авторитету медіа медіа-освіта сьогодні має бути частиною безперервної освіти, починаючи з дошкільної і завершуючись післядипломним навчанням, тобто маєтись на увазі безперервний розвиток особистості.

Медіа-освіта виконує унікальну функцію - вона покликана розвивати нове покоління людей, здатних до активного, творчого й усвідомленого життя у сучасному інформаційному суспільстві. Медіа-освіта допомагає людям спілкуватися із засобами масової інформації під критичним кутом зору, з розумінням значимості медійної інформації в їхньому житті, дотримуватися усвідомленої й виправданої дистанції стосовно поп-культури й чинити опір «екранним» і «друкованим» маніпуляціям. Із цього погляду сам факт ігнорування медіа-освітньої підготовки освітніх суб'єктів слід розглядати як антигуманний і такий, який завдає шкоди їхньому розвитку та здоров'ю. Потрібно вказати і на превентивно-освітню функцію медіа-освіти, оскільки це не просто освіта через засоби масової комунікації, головна її мета полягає в тому, щоб формувати критичне ставлення до медійної інформації, перетворення підростаючого покоління в креативного медіа-користувача.

Найбільш важливою складовою медіа-освіти у контексті забезпечення здоров'я особистості є формування ціннісних орієнтирів освітньої діяльності як основи духовного здоров'я. «Освіта все більше набуває загальних рис, що характеризуються орієнтацією на гуманістичні підходи... Усе це створює передумови для зростання значимості медіа-культури. Відповідно до вимог інформаційного суспільства актуальним напрямом у вихованні й навчанні є розробка моделі формування ціннісних орієнтацій учнів в умовах медіа-освіти» [3, с. 83].

Медіа-освіта як система формування цінностей в умовах становлення медійно-інформаційного освітнього простору орієнтована на забезпечення розвивальної та захисної функцій у їх тісній взаємозалежності. Розвивальна спрямована на створення умов для духовного розвитку суб'єктів освіти, стимулювання позитивних змін у їхньому особистісному розвитку (у розвитку розуму, культури почуттів, самостійності), підтримку процесів самовираження їх здатностей. Захисна спрямована на підвищення рівня соціальної захищеності суб'єктів освіти в умовах деструктивних тенденцій у суспільстві, на нейтралізацію впливу негативних факторів медіа.

В основі забезпечення духовного здоров'я особистості медіа-освітою лежать кілька фундаментальних цінностей. Передусім це формування духовності як родового визначення способу життя, вираженого у прагненні до пізнання світу й насамперед самого себе, у пошуках і відкритті самоцінного, очевидного й необхідного

сенсу життя, у самозбагненні, самовдосконаленні, у прагненні знайти відповіді на «вічні питання» буття - про облаштування світу, душу людини, життя й смерть, істину, добро і зло. Важливе значення має осягнення людиною сенсу життя, основного змісту всієї своєї діяльності, що визначає її місце й значення у світі й надає її життю цінність.

Зі сказаного достатньо очевидно, що за соціокультурно-ціннісним змістом формування духовного здоров'я засобами медіа-освіти визначається в межах традиційного розуміння духовно-морального виховання. Однак є певні відмінності як у змісті, так і у формах культивування духовності в умовах відкритого медіа-інформаційного освітнього простору. У межах класичного освітньо-виховного процесу програми духовно-морального виховання реалізуються у формі виховання морально-етичного, що представляє собою певну суму знань, і більш доречно у цьому випадку говорити про етичну освіту як про навчання. Вона формує світогляд особистості у певному заданому напрямі відповідно до змісту програм та підручників, що сьогодні характеризуються значною мірою як насилля над процесом формування особистісного духовного світу і явно не відповідає принципу відкритості освітнього простору. Формування духовного здоров'я пов'язане з свідомим прилученням до певної системи поглядів на світ. Відповідно медіа-освіта орієнтується не на трансляцію готових «моральних абсолютів», а на моделювання певних ситуацій, у яких в особистості виникає необхідність самовизначення стосовно основних цінностей і принципів реалізації цих цінностей у житті.

Як результат такого самовизначення в особистості формується моральність як спосіб духовно-практичного (когнітивно-значенневого, емоційно-ціннісного, регуляторно-вольового) освоєння зовнішнього і свого внутрішнього світу, що проявляється у ціннісно-значенневих, особистісно значимих, творчо-відповідальних ставленнях до дійсності за допомогою просоціальних думок, почуттів, учинків. При цьому під просоціальністю розуміється спрямованість особистості на інших людей, виражене й усвідомлюване прагнення робити вчинки, спрямовані на благо суспільства, її творча активність у відношенні до себе й навколишнього світу.

Сама медіа-освітня діяльність з формування ціннісних основ духовного здоров'я містить у собі три етапи використання зразків, заданих у культурі для стимулювання самостійного пошуку при оформленні особистісної картини світу. По-перше, це введення уявлення про споконвічну духовність світу, про те, що світ не обмежений законами сучасного соціуму, а дійсний зміст людського життя слід шукати за межами соціальних рамок і за межами самого життя. По-друге, створення умов для самовизначення особистості стосовно центральних цінностей

і способів їх практичної реалізації. По-третє, створення умов для самостійного формування особистістю свого світогляду на неспотворених медіа-інформаційним простором засадах, а також створення умов для свідомого самовизначення стосовно основних цінностей і можливостей їх практичної реалізації.

Що стосується картини світу як результату інтеріоризації духовних цінностей, то у медіа-освіті вона теж має свою специфіку. У культурі медіа-інформаційного суспільства, сутнісними рисами якої є варіативність, множинність, фрагментаризація, поняття картини світу втратило інтегративний, універсальний зміст: будь-яка картина, по-перше, відображає лише фрагмент дійсності; по-друге, представляє певний, ракурсний погляд на цей фрагмент, тобто особливий спосіб бачення. Тому будь-яка картина світу має пояснюючу силу тільки для конкретного фрагмента дійсності і певного ракурсу сприйняття цієї дійсності. У зв'язку із цим картина світу буде для кожного суб'єкта завжди залишатися незакінченим, незавершеним семіотико-віртуальним зображенням. Навіть така широко інтерпретована картина, як інформаційно-медіа, у сучасній ситуації не виконує інтегративної функції. Загалом слід констатувати, що вплив наукових теорій на формування картин світу, продукованих засобами масової інформації й мистецтвом, слабшає. Функції науки у даному процесі все більшою мірою виконує повсякденність. У сучасній парадигмі культури складається ситуація відсутності привілейованих концептостворюючих феноменів, різні картини світу отримують рівнозначний статус, доповнюючи одна одну. У цій ситуації інтегративну функцію виконує життєвий світ, що містить сукупність значень і змістів, загальних для всіх представників даної культури.

Медіа-освітня методологія ґрунтується на визнанні того, що співіснування різних картин світу, сформованих у процесі масової комунікації, стає реальністю. Ці різномірні картини відповідно до принципу додатковості корелюють у процесі сприйняття дійсності і, представляючи ракурсні погляди на те саме явище, дозволяють сприймаючому суб'єктові наблизитися до його сутності. При описі процесів масової комунікації як процесів конструювання реальності методологічні протиріччя, пов'язані з розрізненням «правильної» і «неправильної» версій цього опису, виникають тільки в рамках позитивістської парадигми, однак ці протиріччя знімаються в рамках феноменологічного підходу, оскільки соціальна феноменологія виходить із тези про множинність реальностей, кожна з яких конструється у відповідності зі своїм особливим когнітивним стилем.

У структуру сучасної медіа-картини світу й інших картин світу, сформованих у медіа-інформаційному просторі, активно впроваджуються реклама, розваги, комунікація в

соціальних мережах тощо. Медіа, звертаючись до життєвого світу, стають не стільки способом відображення реальності, скільки способом її конструювання, способом філософствування й бачення. Вони міцно зайняли у сучасній культурі місце одного з головних сенсоутворюючих чинників. У сучасному світі роль, яку колись відіграли ідеологія й мистецтво, у певному сенсі відіграє рекламний дискурс.

Саме тому конструктивне використання сенсоутворюючого впливу медійно-інформаційного простору визначає пріоритетне становище медіа-освіти як чинника забезпечення духовного здоров'я особистості. «Медіа-освіту слід уважати одним із ключових моментів у процесі духовно-морального виховання молоді. Це обумовлено, зокрема, проблемами ЗМІ, серед яких агресія, фізичне й моральне насильство на екрані, надлишок негативно пофарбованої соціальної інформації, порнографія або еротичні елементи, що суперечать моральним нормам, трансляція зразків дурної поведінки, систематичне викривлення реальності, висловлювана неповага до національних символів, національної історії й культури тощо» [6, с. 146]. Однією з особливостей медіа-освітньої діяльності з забезпечення духовного здоров'я є врахування в освітньому процесі довготривалих наслідків впливу медіа-культури, що опосередковується спілкуванням з однолітками, які мають такі ж захоплення й у такий спосіб стають об'єктами особистісного й поведінкового наслідування.

Висновки. Таким чином, медіа-освіта за своїм змістом і потенціалом розвитку може претендувати на чільну роль у забезпеченні здоров'я суб'єктів освітньої діяльності у медійно-освітньому просторі. Медіа-освіта має розглядатися як певна система, яка програмує розвиток усієї

освіти в умовах її інтеграції з медійно-інформаційним простором. Проблеми збереження здоров'я з самого початку були центральними у медіа-освіті, оскільки остання з'явилася як відповідь на девіації, пов'язані з негативним впливом електронних медіа. Необхідність конструктивного використання сенсоутворюючого впливу медійно-інформаційного простору визначає пріоритетне становище медіа-освіти як чинника забезпечення духовного здоров'я особистості. Потрібно вказати і на превентивно-освітню функцію медіа-освіти, оскільки головна її мета полягає в тому, щоб формувати критичне ставлення до медійної інформації і на основі превенції її деструктивного впливу забезпечити становлення просоціальної особистості. Найважливіша роль медіа-освіти як інструменту забезпечення здоров'я особистості у медійно-інформаційному просторі полягає у формуванні культури навчання і практичної діяльності у вказаному просторі. Процеси інформатизації визначають необхідність прямого узгодження медійно-інформаційної та соціокультурної функцій освіти. Це відбувається у межах концепту особистісної медіа-культури. Остання як результат медіа-освіти на особистісному рівні є інтегруючим фактором соціалізації та буття людини у медійно-інформаційному суспільстві, що трансформує принципи медіа-освіти у своєрідний «спосіб життя» як основу здоров'язбереження особистості у медійно-інформаційному просторі. Подальші розвідки у царині філософсько-освітнього дослідження здоров'я у медійно-інформаційному освітньому просторі полягають в обґрунтуванні методології цілепокладання освітньої діяльності в умовах інформатизації суспільства на основі пріоритетності завдання забезпечення здоров'я людини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Архипов Б.В. Медиаобразование как одно из средств реализации целей общего образования [Текст] / Б.В. Архипов // Историко-педагогические чтения. – 2005. – № 9. – С. 334-336.
2. Веряев А.А. Изменение роли медиаобразования в современных социокультурных условиях [Текст] // А.А. Веряев, А.Э. Можарова // Мир науки, культуры, образования. – 2009. – № 4. – С. 227-230.
3. Кортиева Д.В. Формирование ценностных ориентаций подростков в процессе медиаобразования [Текст] / Д.В. Кортиева // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. – 2008. – № 70-7. – С. 83-87.
4. Рустамова Н. Р. Медиа экспансия и медиаобразование в обществе [Текст] / Н.Р. Рустамова // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – 2013. – № 3. – С. 261-265.
5. Селевко Г. Медиаобразование – защита от манипулирования сознанием [Текст] / Г.Селевко // Народное образование. – 2005. – № 9. – С. 127-131.
6. Хасьянов В.Б. Духовно-нравственное воспитание молодежи с использованием средств медиаобразования [Текст] / В.Б. Хасьянов // Научно-педагогический журнал Восточной Сибири Magister Dixit. – 2011. – № 4. – С. 141-148.

Стаття надійшла до редакції 22.04.2014

REFERENCES:

1. Arkhipov B.V. Mediaobrazovanie kak odno iz sredstv realizatsii tseley obshchego obrazovaniya (Media education as a means of achieving the goals of general education). *Istoriko-pedagogicheskie chteniya*. 2005, no 9, pp. 334-336.
2. Veryaev A.A., Mozharova A.E. Izmenenie roli mediaobrazovaniya v sovremennih sotsiokulturnyh usloviyah

(The changing role of media in contemporary social and cultural conditions). *Mir nauki, kultury obrazovaniya*. 2009, no 4, pp. 227-230.

3. *Kortieva D.V.* Formirovanie tsennostnykh orientatsiy podrostkov v protsesse mediaobrazovaniya (Formation of valuable orientations of teenagers in the process of mediaeducation). *Izvestiya Rossiyskogo gosudarstvennogo Pedagogicheskogo universiteta im. A.I. Gertsena*. 2008, no 70-7, pp. 83-87.

4. *Rustamova N.R.* Mediaekspansiya i mediaobrazovanie v obschestve (Media expansion and media education in the community). *Aktualnye problemy gumanitarnykh estestvennykh nauk*. 2013, no. 3, pp. 261-265.

5. *Selevko G.* Mediaobrazovanie – zaschita ot manipulirovaniya soznaniem (Mediaeducation - protection against mind control). *Narodnoe obrazovanie*. 2005, no. 9, pp. 127-131.

6. *Hasyanov V.B.* Duhovno-nravstvennoe vospitanie molodezhi s ispolzovaniem sredstv mediaobrazovaniya (spiritual and moral education of young people with the use of media education). *Nauchno-pedagogichesky zhurnal Vostochnoy Sibiri Magister Dixit*. 2011, no. 4, pp. 141-148.

Великодна Євгенія Миколаївна – науковий співробітник
Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Адреса: 49006, м. Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 70
E-mail: ippoj@mail.ru

Velykodna Yevheniia Mykolaivna – researcher
Dnepropetrovsk regional institute of postgraduate pedagogical education
Address: 70, Sverdlov Str., Dnepropetrovsk, 49006
E-mail: ippoj@mail.ru